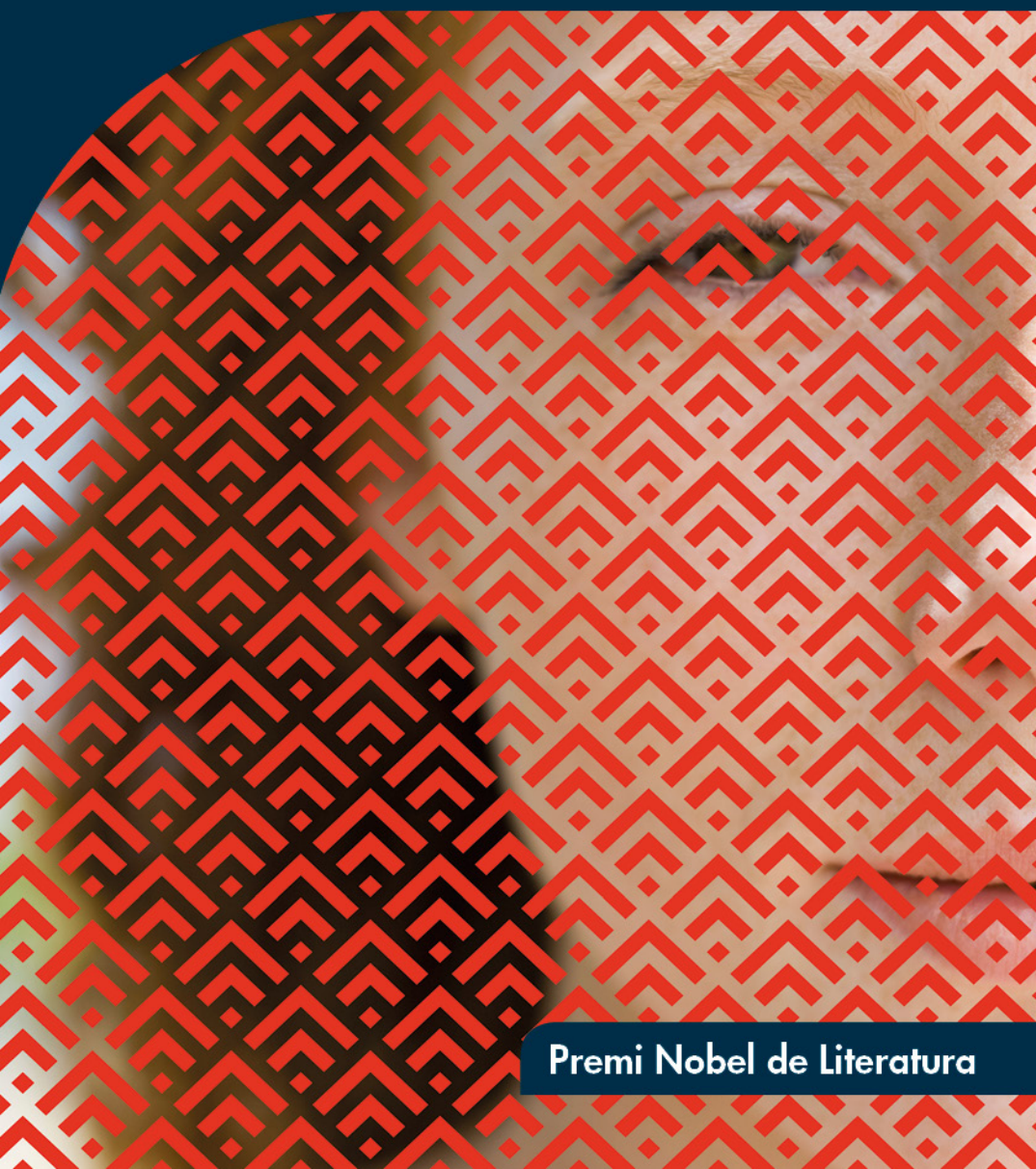

més
LLIBRES

LA DONA PÈL-ROJA

Orhan Pamuk

Traducció d'Anna Turró

Premi Nobel de Literatura

Jo volia ser escriptor, però després dels fets que em dispo-
soso a descriure, vaig estudiar enginyeria geològica i vaig
començar a treballar de contractista. De tota manera, el
lector no hauria de pensar, en base al meu relat ara que tot
ha passat, que ho he deixat enrere. Com més ho recordo
més ficat hi estic. Potser tu també t'hi ficaràs, atret per
l'enigma dels pares i els fills.

El 1984 vivíem en un petit apartament al mig de
Beşiktaş, a prop del palau otomà İhlamur, del segle XIX.
El meu pare tenia una petita farmàcia que es deia Hayat,
que vol dir «vida». Un cop a la setmana, la tenia oberta
tota la nit i el pare hi feia l'últim torn. Aquells vespres, jo
li duia el sopar. M'agradava passar-hi estones i respirar
aquelles olors medicinals mentre el pare, un home alt,
prim i ben plantat, sopava al costat de la caixa enregis-
tradora. Han passat gairebé trenta anys des d'aleshores,
però ara jo en tinc quaranta-cinc i encara m'encanta sen-
tir l'olor d'aquells vells medicaments tots ben posats en
calaixos i armaris de fusta.

La farmàcia Vida no tenia pas gaire clientela. El pare
hi passava les nits acompanyat d'un d'aquells petits tele-
visors portàtils que en aquella època eren tan populars.
De vegades l'anaven a veure alguns amics d'esquerres i,
quan jo hi anava, me'ls trobava parlant baixet. En veu-
re'm sempre canviaven de tema, em repetien que tenia

la planta i l'encant del pare, em preguntaven quin curs feia i què volia ser de gran.

Quan coincidia amb els seus amics polítics, el pare s'incomodava, era evident, de manera que no m'hi quedava gaire estona. Així que podia, arreplegava el recipient buit del seu sopar i me'n tornava cap a casa per un camí de plàtans il·luminat amb timidesa per uns fanals. Havia après a no comentar res a la mare sobre el fet que el pare tenia els amics d'esquerres a la botiga, perquè s'enfadava i la preocupava que el pare es pogués ficar en algun embolic i tornés a desaparèixer.

Però els pares no discutien només per temes de política. Passaven moltes èpoques en què amb prou feines es deien res. Potser no s'estimaven. Jo sospitava que al pare li agradaven altres dones i que hi havia moltes dones que s'hi sentien atretes. De vegades la mare insinuava obertament que hi havia alguna amant, de manera que fins i tot jo ho pogués comprendre. Les baralles dels pares em molestaven tant que jo no les volia recordar ni volia pensar-hi.

L'última vegada que vaig dur el sopar al pare a la farmàcia era un vespre de tardor normal i corrent. Acabava de començar a l'institut. Me'l vaig trobar mirant les notícies a la televisió. Mentre ell sopava al mostrador, jo vaig atendre un client que necessitava aspirines i un altre que va comprar pastilles de vitamina C i antibiòtic. Vaig ficar els diners a la caixa enregistradora, una de les d'abans, el calaix de la qual, en tancar-se, feia un soroll molt agradable. Quan va haver sopat i jo ja me n'anava, el vaig mirar un últim cop. Em va somriure i em va saludar des de la porta.

L'endemà al matí no va tornar a casa. La mare m'ho va explicar quan vaig tornar de l'institut, aquella tarda, amb els ulls ben inflats d'haver plorat. L'havien anat a buscar a la farmàcia i se l'havien endut a l'Oficina d'Afers Polítics? Un cop allà, l'havien torturat amb *bastinado* i amb descàrregues elèctriques. No era la primera vegada.

Anys enrere, una nit el van venir a buscar uns soldats, la nit després del cop d'estat. La mare estava desolada. Em va dir que el pare era un heroi, que havia d'estar orgullós d'ell; i fins que el van alliberar, la mare va fer els torns de nit a la farmàcia juntament amb el seu ajudant, en Macit. Jo de vegades em posava la bata blanca d'en Macit, tot i que en aquell temps jo, de gran, volia ser científic, que era el que volia el pare, i no pas ajudant d'una farmàcia.

Això no obstant, quan set o vuit anys després el pare va tornar a desaparèixer, va ser diferent. Un cop va tornar, gairebé dos anys més tard, no semblava que a la mare li importés gaire que se l'haguessin endut, interrogat i torturat. Estava furiosa amb ell. «I què s'esperava?», deia. Així doncs, després de l'última desaparició del pare, la mare ja semblava haver-s'hi resignat. No va parlar d'en Macit ni de què passaria amb la farmàcia. És per això que vaig pensar que el pare no sempre havia desaparegut pel mateix motiu. Però què és això que anomenem pensar?

En aquella època ja havia entès que els pensaments de vegades ens venen en forma de paraules i, de vegades, en forma d'imatges. Hi havia pensaments (com un record de córrer sota la pluja i de la sensació que em provocava) que no hauria sabut explicar amb paraules i, en canvi, la

imatge la tenia ben clara a dins del cap. I hi havia altres coses que sabia descriure amb paraules però que em resultaven impossibles de visualitzar: la llum negra, la mort de la mare, l'infinit.

Potser seguia sent una criatura i, per tant, encara podia fer esvair els pensaments que no volia. Però de vegades em passava just el contrari, que em venia una imatge o una paraula al cap que no era capaç d'esborrar de la ment.

El pare va estar molt temps sense posar-se en contacte amb nosaltres. Hi havia moments en què no recordava com era, físicament. Era com si estigués a les fosques i tot el que hi havia al meu voltant hagués desaparegut. Una nit vaig anar sol a peu cap al palau Ihlamur. La farmàcia Vida estava tancada amb un cademat negre molt gros, com si s'hagués de quedar tancada per sempre. Dels jardins del palau sortia una boirina.

Al cap d'un temps, la mare em va dir que no fèiem, per viure, amb els diners del pare ni amb els de la farmàcia. Jo no tenia cap més despesa que les entrades del cinema, els kebabs i els còmics. Els trajectes d'anada i tornada de l'institut Kabataş els feia a peu. Tenia amics que traficaven amb còmics que venien o es deixaven. Però jo no volia passar els caps de setmana com ells, esperant clients pacientment en algun carreró o darrere les portes dels cinemes de Beşiktaş.

Vaig passar l'estiu del 1985 ajudant en una llibreria que es deia Deniz al principal carrer comercial de Beşiktaş. Bàsicament, la meva feina consistia a empaïtar lladres potencials, la majoria dels quals eren estudiants.

De vegades, el senyor Deniz em duia amb cotxe fins a Çağaloğlu a buscar estoc. El cap estava content amb mi: es va adonar que recordava els noms de tots els autors i totes les editorials i em deixava llibres perquè me'ls llegís a casa. Aquell estiu vaig llegir molt: llibres infantils, el *Viatge al centre de la Terra* de Jules Verne, els contes d'Edgar Allan Poe, llibres de poesia, novel·les històriques sobre les aventures de guerrers otomans i un sobre els somnis. Un passatge d'aquest últim llibre canviaria la meva vida per sempre.

Quan els amics escriptors del senyor Deniz venien a la botiga, el cap em presentava i els deia que jo seria escriptor. En aquell moment havia començat a contemplar aquell somni i en un acte de ximpleria d'un moment en què tenia la guàrdia baixa, l'hi havia confessat. Per influència seva, ben aviat me'l vaig començar a prendre seriosament.